

Het is ijstijd tussen Peking en Berlijn

Duitse economie roept om herstel van de relaties met China

Achtergrond - 27 november 2007 - Auteur: Jonathan Witteman

(27 november 2007) De betrekkingen tussen Duitsland en China zijn danig bekoeld. Na het door Peking als belediging ervaren bezoek van de Dalai Lama aan bondskanselier Merkel, dreigt Duitsland zijn positie als sleutelpartner van China kwijt te raken aan Frankrijk.

Wat een diplomatieke storm in een glas water leek te worden, suddert twee maanden na [het treffen van bondskanselier Merkel en de Dalai Lama](#) nog altijd door. China maande de Duitse regering afgelopen week opnieuw om de betrekkingen tussen beide landen te herstellen. “De ontmoeting van de Duitse leider met de Dalai Lama heeft de Chinees-Duitse banden ernstige schade toegebracht”, tekende de Chinese krant *People's Daily* op uit de mond van Liu Jianchao, woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Jianchao zei dreigend dat een land met zo'n sleutelpositie als Duitsland niet alleen rekening moet houden met de gemeenschappelijke belangen van beide landen, maar ook met de betrekkingen tussen China en de Europese Unie in het algemeen.

Internationale reizen van de Dalai Lama gaan steevast gepaard met zware Chinese druk op het ontvangende land. De Chinese overheid beschouwt de spirituele leider als een separatist, het politieke hoofd van een Tibetaanse onafhankelijkheidsbeweging die erop uit is het “moederland te splijten en de nationale eenheid te saboteren”. Gisteren maakte het Vaticaan bekend dat een geplande ontmoeting tussen Paus Benedictus XVI en de Dalai Lama is afgelast. Eerder al had China gedreigd dat een treffen tussen de twee religieuze leiders de betrekkingen met China ernstigin gevaar zouden brengen. Algemeen wordt aangenomen dat de Heilige Stoel uiteindelijk onder de Chinese druk is bezweken.

Sancties

De botsing met China bleef voor de regering-Merkel niet zonder consequenties. Uit woede over de officiële ontvangst van de Dalai Lama in het Kanzleramt zegde China prompt meerdere ontmoetingen op hoog niveau tussen Duitse en Chinese politici af. De lang voorbereide China-reis van minister van Financiën Peer Steinbrück werd op het allerlaatste moment afgeblazen door zijn Chinese ambtsgenoot, omdat laatstgenoemde naar eigen zeggen geen plekje meer voor Steinbrück in zijn agenda kon vinden. Ook de jaarlijkse mensenrechtendialoog tussen Duitsland en China werd door de Chinese regering voorlopig in de ijskast

gezet.

Het Duitse bedrijfsleven begint de Chinese crisis intussen in de eigen portemonnee te voelen. "Er is natuurlijk het thema van de mensenrechten", citeert de *Financial Times Deutschland* een anonieme hoge vertegenwoordiger van een Duitse bank. "Maar aan de andere kant hebben we ook duidelijke economische belangen. We moeten opletten dat we een voet tussen de deur houden".

De industriële topman Jürgen Thurmann, de president van het Bundesverband der Deutschen Industrie (BDI), roept Merkel op tot het voeren van een „constructieve dialoog“ met China. "Ik vertrouw erop dat de regering vast zal houden aan een op partnerschap en wederzijds respect gericht China-beleid", zei Thurmann in een interview met de *Financial Times Deutschland*.

Frankrijk

De Duitse economische sector kijkt dezer dagen met een schuin oog naar het charme-offensief van de Franse president Sarkozy, die gisteren bij zijn eerste staatsbezoek aan Peking megaorders van 160 passagiersvliegtuigen en twee drukwaterreactoren in de wacht sleepte. De orders leveren het Franse bedrijfsleven een slordige 20 miljard euro op. Rond het thema mensenrechten hield Sarkozy zich tijdens zijn ontmoeting met de Chinese president Hu Jintao opmerkelijk stil.

Duitse diplomaten zijn bang dat hun land in Peking sterk aan invloed zal verliezen ten koste van Frankrijk. De Duitse ambassade in Peking merkt dat het sinds het bezoek van de Dalai Lama steeds meer op gesloten deuren stuit in China. Bovendien is de Duitse ambassadeur sinds de "Dalai-Lama-Schock" al twee keer in Peking op het matje geroepen. Daarentegen dingen de Chinezen de laatste weken "intensief" naar de hand van de Fransen, die de nieuwe "sleutelpartners" van China in Europa moeten worden.

Onenigheid in de coalitie

Binnen de grote coalitie is door de China-crisis een strijd ontbrand over de buitenlandpolitieke koers van de regering. Volgens minister van Buitenlandse Zaken en kersvers vice-bondskanselier Frank-Walter Steinmeier (SPD) heeft Merkel de Chinese draak met het Dalai Lama-bezoek onnodig geprovoceerd en daarmee de Duitse economische belangen op het spel gezet. Eerder al maakte ex-bondskanselier Gerhard Schröder zijn opvolgster het verwijt zich te veel te laten leiden door emoties en haar achtergrond als inwoner van de totalitaire DDR.

De CDU laat die kritiek niet over haar kant gaan. Minister van Binnenlandse Zaken

Wolfgang Schäuble (CDU) noemt de uitspraken van Steinmeier “absurd”. “Iedere Duitse minister van Buitenlandse Zaken heeft de Dalai Lama ontvangen – alleen de heer Steinmeier niet.” Ook voor de CDU zijn goede betrekkingen met China belangrijk, “maar je moet de dingen toch bij de naam noemen”, aldus Schäuble over de mensenrechten in China.

Botsing der stijlen

En juist daarin schuilt het verschil tussen de CDU en de SPD. Waar Steinmeier in de lijn van Schröder de koers van de stille diplomatie vaart, schuwt Merkel de confrontatie met China niet. De bondskanselier deinst er niet voor terug om zich voor het oog van de camera's uit te spreken over misstanden in China en bij Merkels bezoek aan Peking eerder dit jaar stonden de mensenrechten dan ook hoog op de agenda. Voor Merkel betekent Realpolitik, zoals de *Frankfurter Allgemeine* schrijft, de kunst om waarden en economie met elkaar te verbinden.

Maar volgens Steinmeier brengt Merkels politiek van “grote gebaren” de mensenrechten in China geen stap vooruit. De weg die Merkel is ingeslagen doet het misschien goed in de Duitse media, maar voor een oplossing in China werkt het alleen maar contraproductief, stelt de minister van Buitenlandse Zaken. Voor Steinmeier komt het er vooral op aan “in welke tonaliteit je de kwestie van de mensenrechten ter sprake brengt.” De verbetering van de mensenrechten in China is een project voor de lange termijn, waarbij de meest winst achter de schermen te boeken valt, en niet op het televisiescherm.

Veel medestanders bij de CDU zal Steinmeier met deze aanpak waarschijnlijk niet vinden. De christendemocraten betichten de SPD van een opportunistische buitenlandse politiek, waarin economische belangen prevaleren boven de mensenrechtensituatie in een land. Daarmee dreigt de coalitiepartner volgens de CDU in de oude fout te vervallen om de oren naar de machthebbers van omstreden staten te laten hangen, maar doof te zijn voor de tegengeluiden van de burgerrechtenbewegingen. De christendemocraten doelen daarmee op de houding van de SPD in de jaren tachtig tegenover oppositionele bewegingen als Solidarność in Polen, dat door de sociaaldemocraten grotendeels genegeerd werd.

Geen excuses

Toch weigeren zowel Steinmeier als Merkel door het stof te gaan voor China. Peking zou graag zien dat Duitsland zijn excuses maakt, maar dat gaat de minister en de bondskanselier te ver. Desondanks beschikt China over een machtig chantagemiddel: de bloeiende Chinese economie. Duitse economische experts houden er ernstig rekening mee dat China zelfs over zal gaan tot het intrekken van orders voor Duitse locomotieven, kolencentrales en metro's. En dat

in een periode waarin Frankrijk en China elkaar openlijk avances maken en de relatie tussen Peking en Tokyo duidelijk aan de betere hand is. Japanse en Franse bedrijven staan te trappelen om de lucratieve Duitse contracten met China over te nemen.

Er staat dan ook veel op het spel voor de Duitse economie. Over 2006 importeerde Duitsland voor het eerst meer uit China (48,8 miljard euro) dan uit de Verenigde Staten (48,5 miljard euro). Daarmee is China na Frankrijk en Nederland de belangrijkste Duitse importpartner. De export naar China bedroeg over datzelfde jaar 27,5 miljard euro. Maar belangrijker nog dan deze cijfers is dat China hard op weg is uit te groeien tot de grootste economie ter wereld. Niemand wil de boot missen – ook de Duitsers niet.

Jonathan Witteman is redacteur van het Duitslandweb.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/1144/het-is-ijstijd-tussen-peking-en-berlijn>